

Mukaddime-2

Nureddin Yıldız'ın "Tıbbı Müslümanca Bakış" (2.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Müslüman olduğumuz için hayata Müslümanca bakmamız gerekiyor ve hayatı bütün parçalarıyla böyle anlamadıkça, “İslam bizim dinimizdir!” diye de haykıramayız.

Faizle savaşmak zorundayız çünkü ekonomi, hayatın bir parçası ve faiz ise ekonomiyi haramlaştırıyor. Tıpkı zinayla savaşmak zorunda olduğumuz gibi.

Hayatımızda hırsızlık bulunmasın, demek zorundayız. Aksi takdirde hırsızlığa ses çıkarmayan, Müslüman olduğunu doya doya dillendiremez. Hayat, insanla kesiştiği sürece insan da Müslüman olduğunu iddia ettiği sürece hayatın herhangi bir bölümünü İslam’ın dışına yani Allah’tan başkasının söz söyleyebileceği bir alana itemez.

Tıp ve tababet, belki de ekonomiden daha fazla bağlantılıdır hayatla. Bir dağ köyünde ekonominin ne durumda olduğunu bilmeden yaşayıp ölebilir bir insan ama aynı kişi, bir ottan çay demleyip kışın öksürüğü bastırmak için muhakkak bir şeyler yapmıştır. Hiçbir şey yapmadıysa bile sobasının kenarında ısınmıştır, hasta olmamak için. Bu da öncü tıp zaten.

Dolayısıyla; faizle savaşan bir Müslüman anlayışın tıbbi Müslümanca görme mücadelesi yapmaması, henüz hayatın muhtevasından haberi olmadığının işaretidir. Biz tıbbi Müslümanca bakmak zorundayız ve bu, bir önceki dersimizde belirttiğimiz gibi, tıbbın içinde bir devrim arzusu değildir kesinlikle. Çünkü tıp, sonraları Amerikan hegemonyasının ortaya çıkardığı bir mekanizmanın adı değildir. Neredeyse ilk insandan beri insanlık sağlıklı yaşamak ve hastalanınca da hastalığın esaretinde kalmamak için uğraşıyor. Bu dönem dönem, hızlı bir mücadeleye dönüştü ve insanın çok yüksek başarılar elde ettiği dönemler oldu.

Mesela milat takviminden 2-3 yüzyıl öncesi, tıbbın o çağa göre en yüksek noktasını yakaladığı dönemdi. Çünkü İsa aleyhisselama Allah Teâlâ, tıbbi ezecek ve tıbbın kibirlenmesini önleyecek mucizeler verdi. **Her peygamberin mucizesi, döneminde insanın şımardığı alanlara aittir. İsa aleyhisselamın mucizeleri de iyi olmayacağı düşünülen hastaları iyileştirmek ve ölüyü diriltmektir.**

O zamanda belki MR cihazı yoktu ama insanlığın kemik kanseri diye bir derdi de yoktu. Bugün MR varsa MR’ı gerektirecek hastalıklar bulunduğu için var. O zamanın insanları için bugünün hastanesinde çoğu branşa gerek yoktu, hastalıkları da basitti. Çünkü kullandıkları deterjandan giydikleri filan nesneden yapılmış elbisenin kanser yapma ihtimaline kadar binlerce hastalık sebebi çoğaldığı için tıp da bir sektör olarak o hastalıklar karşısında gelişme durumunda oldu.

Bir noktaya gelmek istiyoruz: İslam, hayatın dinidir; cenaze-mezarlık dini değildir. Göklerde meleklerin de dini değildir. Müslümanlar insanlar ve cinlerden oluşur. İnsanların nimet veya sorun olarak yaşadıkları herhangi bir olay ya da kavram, Müslümanca o kavrama bakmayı gerektirir.

Ama tıbbı Müslümanca bakarken, sözgelimi tıbbın kurallarını Bakara veya Al-i İmran suresinden almam şeklinde de olmaz bu. Tıpkı, Müslümanca bakmakla kastettiğimiz şeyin, ameliyatların bundan sonra bıçakla değil de başka bir şeyle yapılmasını kastetmediğimiz gibi. Biz tıbbı Allah'ın koyduğu kalıbı anlamak istiyoruz.

Bu girişı yapma ihtiyacı hissetmemin sebebi, bir meslek erbabında 'meslek ırkçılığı' oluşabilmesindendir. Tıbbı bir Müslüman olarak ilğimizi belirleyen bir bakış yapmamızın tıbbı müdahale olmadığını da söylüyorum. Tüccarlığım da ev düzenim de Müslümanca olmalıdır, dediğimiz gibi. Madem ki Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemın sünnetinin benim yaşam standardım olması gerekiyor, evim üç katlı mı olsun yoksa penceresi kuzeye mi baksın; bunu belediyenin ya da sağlık bakanlığının getirdiğı kurallardan alabilirim. Ama bir Müslüman olarak para verip satın alacaksam evi, tuvaleti kibleye uygun mu yapılmıştır diye de bakarım. İnşaatçılığa Müslümanca bakış da budur.

Yoksa Müslümanca ev, penceresi kubbe şeklinde olan ev demek değil.

Bugün 18 yahut 23 yaşında genç ve belki de büyük iddiaları olan bir insan namaz vaktinde arkadaşlarına "Namaz saati geldi, benim için hayat durdu, senin için de durduysa gel kibleye dönelim" diyemez, bir misafirine ya da arkadaşına hükmedemez, misafirliğe-arkadaşlığa Müslümanca bakamaz ise sonra cihat laflarıyla dünyaya Müslümanca bakma iddiasını nasıl dolduracak?

Tıbbı Müslümanca bakma arzumuz, Müslümanlığımız kadar ciddi olmalıdır.

Müslümanca bakarken, bakışım önüme üç kavram çıkaracak demektir: Farz, haram, mubah. Müslümanca bakıyorsam ya farz diyordumdur ya haramdır ya da mubahtır. Bu üç şeyi iyice anladıysam ve yüzlerce alternatifte uyarlayacak kadar biliyorsam yani kavram olarak kullanabiliyorsam, uzaya da Müslümanca bakabilirim, okyanuslara da ölüye de bebeğe de...

Çünkü Allah beni, üç sacayağının üzerinde tutuyor; ya farz diyor belli şeylere, ya haram diyor ya da mubah. Bu dünyada nesneler sayılacak olsa, mesela tıpta kaç başlık vardır desek; hastalık sayısı, insan sistemine dair, tarihsel bakımdan... diyelim ki ayrıntılarıyla birlikte yüz bin başlık çıksa. Coğrafya için de ondan beş yüz bin başlık var saysak. Diyelim ki bir milyon konu başlığı var dünyada. Benim Müslümanca bakma arzumu veya Müslümanca bakma irademi gerektirecek bir milyon başlık.

Bunların dokuz yüz bin tanesi mubah başlığındadır. Elli biner de farz ve haram vardır. Reel bir sayı değil elbette bu. Ne kadara karşılık gelebileceğı üzerine.

Mubah, Allah'ın insanı serbest bıraktığı alan demektir. Tıpta, coğrafyada, biyolojide, teknolojiye ve gıdada da genelleme yapıldığında %90 mubah başlığındayızdır. %10 ise artı ve eksi emir anlamında olan farzlar ve haramlarla sınırlıdır. Çok basit ifade ediyorum ki anlaşılın.

Bir doktor, beyaz önlüğünü giydikten sonra -kasıtlı ve hıyanet maksatlı bir çalışma içindeyse şüphesiz ki haram ama- Allah'ın mubahları içinde iş gören birisidir. Ameliyat yaparken sigara içerse haramla karşılaşır. Ölmek üzere olan bir hastayı bırakıp keyfi bir poliklinik tedavi için kulaklığını alıp başka hastayla ilgilenmeye giderse haramla karşılaşır. Bu çarpık örneklerden rahatlıkla anlaşılabilir ki haram, anca aranınca bulunabilir.

Farz alanlar, 'muhakkak' kaydının kullanıldığı alanlardır. Tıp için de geçerli bunlar.

Haram ise Allah Teâlâ'nın izin vermediği şey demektir ve esnek yasak da değildir haramlar. Haramlar kesindir. Bir tür esnek olduklarını söyleyebileceğimiz şeyler mekruhlardır. Aslında onlar da yasaktırlar ama esnetilebilirliği vardır; sahibine ceza getirmez, puan düşürür yalnızca.

Haram-helalden söz ederken, Müslüman olmamızın gereği olarak, 'bize haram-helal olan şeylerden' söz ettiğimizi de vurgulamalıyız. Tıbbı Müslümanca bakıyorsa İslam kavramlarına da Müslümanca bakmamız gerekiyor. Camiyi bir turist gibi seyredebeyiz; cami bize aittir. Yabancı bir şeyi seyrederek gibi değil, özümüzü seyrederek gibi seyreteceğiz.

Bundan sonraki derslerimizde “şu müdahale haramdır” dediğimiz zaman veya bir doktor hanımın bir ameliyatı için “helaldir” dediğimizde; kamuoyu böyle oluştu, Müslüman toplum böyle istiyor diye herhangi bir boşboğazlık etmiyoruz. Altını çizmenizi rica ediyorum: İki kuralımız var bizim.

Birincisi; Müslüman'a haramı ve helali Allah söyler. Haram-helal kuralını Allah koyar. Esasen Peygamber aleyhisselam da insan olarak bir şeye haram diyemez. O da Allah'ın adına dedi diyeceğini; ha Kur'an'da dedirtir Allah ha Buharî'de.

İki: Koyduğunu da yalnızca Allah kaldırır. Allah'ın koyduğunu kulları kaldıramazlar. Kullar böyle bir teşebbüste bulunurlarsa Yahudiler'in düştüğü bataklığa düşmüş olurlar. Yahudi ve Hristiyanlar böyle bir çılgınlık yaptıkları için ellerindeki Tevrat-İncil gitti.

Helali de haramı da Allah koyar, Allah kaldırır. Çünkü Allah'ın dinini biz teslim olarak kabul ettik, adımız da “teslim olmuş insan” anlamında Müslüman'dır. Müslümanlık, beğenmek değildir; teslim olmaktır. Din Allah'ındır, her haram ve her helal de dinin kendisi demektir. Dinin tamamı reddedilemiyorsa içinden bir parçası da reddedilemez.

Bu, alkolün helal olduğunu söylemek çılgınlığında olduğu gibi inek sütünün haram olduğunu söylemek çılgınlığında da böyledir. Herhangi bir Müslüman; haramı helalleştirirken cinayet işlemiş olur, helali haram yaparken de böyledir. Bizim konumuz uymaktır, uydurmak değil; İslam'a parça uydurmamız biz.

Doktor; insandır, vatandaş ve Müslüman'dır. Dolayısıyla haramlar ve helaller, onlar için farklı değildir. Haramlar ve helaller konurken -ki bunun belirleyicisi Allah'tır- doktorlar için ağırlaştırılmış ya da hafifletilmiş değildir. Ama ileri derslerimizde açacağız bu konuyu ki, doktora bazı ruhsatlar verilmiştir. Doktor şunu yapabilir, diyeceğiz hâlbuki İslam'ın en temel yasaklarından biridir sözgelimi. Mesela cuma namazına gitmeyen Müslüman kim olabilir, sorusunda doktor bir numarada duruyor. Yoğun bakımdaki bir doktor, ölümcül hastasını bırakmayıp cumaya gitmeyebilir mi? Gitmeyebilir.

Çünkü doktora mahsus ayrıntılar var. Ama bu, doktorun mesleğinden ya da tabipler odasının İmam-ı Azam'ı sıkıştırıp haramlar için taviz koparmasından kaynaklanmıyor, şeriatımızın tababet için gördüğü farklılıktan kaynaklanıyor.

Doktorluk mesleği bir hak değildir. Farz-ı kifayedir ama farz-ı ayın statüsüne düştüğünde hak değil, vazife olur. İmam, “benim izin günlerim salıdır, salı günleri namaz kılmıyorum” diyemediği gibi doktorun da izin gününde yanı başında can çekişen hastayla ilgilenmeme hakkı yoktur, olursa katil statüsündedir Allah katında. Tabii ki başka doktorun olmadığı bir durumdan söz ediyoruz. İleride açacağız.

Şeriatımızın önünde herkesin eşitliği ilkesinden sonra bir fark daha zikrelelim: Dinimiz, insan maslahatına göre kurulmuş bir dindir. Maslahat, iyi bir Türkçe'yle tercüme edilecek olursa menfaat

demek. İnsan menfaati içindir İslam. Cennet, insanın ebedî menfaati olduğu için Allah, oraya gitmemizi söylüyor –zira insanın cennetten daha büyük menfaati yoktur.

İslam'ın 'menfaat' dini olduğunu, İslam şeriatı kurallarının ana eksenin insan menfaati olduğunu söylüyoruz; ancak insan menfaati -Müslüman ve kâfiriyle- bütün toplumun ortak menfaatidir. Bu ne kadar sağlanabilir? Beşerî manada herhangi bir hükümet ya da kanunî sistem oluşturan yapı, bunu hiçbir zaman yapamamıştır. Çünkü kadınların parlamentoda ağırlık olduğu dönemlerde erkeklerin esarete düştüğü, tersi olduğunda kadınların zincirlendiği olmuştur. İnsanoğlu dünyada dengeyi kuramaz. Çünkü insan, başka insanı kendi doyduktan sonra düşünür; fert olarak da kitle anlamında da. Birleşmiş Milletler bütün insanlık için kurulmuştur, diye bir hikâyeyi seksen senedir bize yutturuyorlar. Bütün insanlık için kurulmuş ama baştaki beş kişi doyduktan sonra insanlığa pay düşüyor.

İslam şeriatının toplum ve fert anlamında menfaatine bir örnek verelim: Kürtaj, ferdin hakkı mıdır? Rahminde cenin taşıyan kadının hakkıdır elbette. Burası doğru. Bu kadar mı? Bu kadar değil.

5-10 bin sene sonraki insanlığın da o rahimdeki ceninde hakkı var. Bugün kürtajla insan üremesi, insanın doğup yaşaması son elli senedir %5 oranında azaldıysa -ki bu rakam daha yüksektir- “zaten anneler istemiyordu, babalar da muvafakat vermişti” deyip geçemezsiniz. Bin sene sonra gelmesi muhtemel nesillerin milyonlarcasının katledilmesidir bugünkü %5.

Dolayısıyla şeriatın parlamentolardan farkı, bireyleri ilahlaştıran anlayıştan ilahın kulu olma anlayışına giden ruhudur. Bu ruh der ki; sen rahmindeki cenini, çok makul ve hayatî gerekçeler olmadan aldırırsan bu 2-3 bin sene sonraki insanlıkla oynamaktır. Benim bir çocuğumdan n'olacak, sözü cahilce bir sözdür. Herkesin bir cenini var zaten! Sen ölsen ne olur? Madem bir kişi. Kendi canına gelince sen bütün insanlıksın da rahmindeki ceninin senden sonraki binlerce yıl anlamına geldiğini niye görmüyorsun?

Allah'ın şeriatının hayatın pratiğinde varlığını göremeyenler, bu ruhu yakalayamamış olan bencillerdir. Bencillikleri de kendilerini kahredecek düzeye gelmiştir. İslam şeriatı haram koyarken, bu maddeye dikkat ediniz, bireyi de insanlığı da düşünür; sadece ülke standartlarını değil.

Mesela belli bir acıdan dolayı doktora gelip “bana iğne yap, öleyim” diyen birinin böyle bir uygulaması bizim topraklarımızda mevcut değil. Ama ‘yüce Avrupa hazretleri’nde olduğuna göre er geç bize de getirecekler bunu. Böyle bir talep karşısında doktor, “kendisi istedi” der, “noter huzurunda imza atmış.” Ama vereni sen olmadığın bir canı, alma hakkın yoktur! O iğneyi yapamazsın. Yaparsan bütün insanlığın katili olarak diriltir seni Allah.

“Ben anestezi doktoruyum. Kanun bunu yapmaya zorluyor beni, vatandaşın hakkıdır diye.” Buna da deriz ki: İstifa edebilirdin. Doktorluk nefes almanın değil maaş almanın şartıdır. Hamza şehit olurken iyiydi. Hamza o gün şehit olmasaydı bugün İslam'ı nerede bulacaktık biz? Sen de İsveç'teki bir köy hastanesinde “bu iğneyi yapmam, gerekiyorsa da istifa ederim” de, bu kayıtlara geçsin ve inşallah da ümmet-i Muhammed'in fetih orduları oralara ulaştığında, defterleri arşivlerden çıkarsınlar ve sana mezarında binlerce Fatıha okusunlar. Hamza olmak bu değil midir? Ulubatlı'nın ruhu bu değil miydi? Ulubatlılık tıpta da var, kasaplıkta da manavlıkta da. Herkesi kendi çapında imtihan ediyor Allah.

Haramlar, sadece fertler açısından bakıldığında ya da sadece toplum menfaati gözetildiğinde Allah'ın şeriatı anlaşılmalı olmaz. Eğer Allah bir şeyi haram ettiyse bu, hem birey hem toplum hem de ikisinin kesiştiği nokta içindir.

Haramlar, insan menfaati içindir. Bu kesindir; Kur'an, sizin menfaatiniz var diye yasakladık, diyor. Hatta alkolün geçtiği ayette, alkolde menfaatiniz de var, sakıncası fazla olduğu için, sakıncasından istifade etme menfaatiniz için yasakladık, buyruluyor. Tamam, zevk de var alkolde ama tehlikesi daha fazla. Demek ki şeriatımız böyle bir hassasiyet gösteriyor; ancak... beşerî kanunlar gerekçelere dayandırılır, kanun yapıcılar halkın önüne çıkıp neyi niye yaptıklarını anlatırlar. Allah, Allah ve Rab olduğu içindir ki gerekçe açıklamaz. Kulların gerekçeyi bilmesi gerekmez. Lütfedip açıklarsa ne âlâ. Ama herhangi bir şekilde Allah, kuluna bir gerekçe açıklamak durumunda değildir. Eğer kul gerekçe isterse terbiye dışında kalmış olur.

Âlim-müçtehit, gerekçe gösterir. O, Allah'ın böyle dediğini nasıl anlattığını ispat etmek için gerekçe gösterir. Allah'ın gerekçesini göstermez. Ebu Hanife -âlim denince insanın aklına o geliyor- bir gerekçe açıklarken, ibadetin veya haramın-helalin gerekçesini açıklamaz; açıkladığı şey, onun o haramı nasıl bulduğu ve helalliğini nereden anladığıdır.

Allah ona rahmet eylesin ve hepimizi şefaatine nail etsin.

وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.